

ای. دبلیو. بروور
ژ.ا. دوژونج، و.ژ. استوت

به سوی یادگیری برخط (الکترونیکی) گذار از تدریس سنتی و راهبردهای ارتباطی آن

ترجمه

فریده مشایخ، عباس بازرگان



۷۶ کتاب‌های تخصصی زبان و ادبیات در سطح دکتری ۱-۶۱- ۷۹

۷۷ گام سوم: کتاب‌ها و عناوین در تدریس زبان و ادبیات ۱-۲- ۸۲

۸۲ بخش دوم روش‌های تدریس و معیارهای ارزیابی: نو، پانچ

۸۵ فصل پنجم: عرضه محتوا: سخنرانی ۲-۱- ۸۵

۱۵ بخش اول: تعریف و مقدمه ۲-۲- ۸۵

۲۵ گام اول: روش سخنرانی و فهرست کلی ۸۵

۲۵ گام دوم: حفظ سادگی ۸۵

۷۵ گام سوم: ارزش گفت و گو استفاده کنید ۸۵

۸۵ بخش ششم: عرضه مطلب: انواع و راه‌های تدریس ۲-۶- ۹۰

فهرست

۱۳ پیشگفتار مترجمان ۶۵

۶۵ بخش نخست: مرور کلی تدریس برخط ۹۰

۲۱ فصل اول: اطلاعات کلی ۲۲

۲۲ ۱-۱- یاددهی و یادگیری چیست؟ ۲۲

۲۳ ۲-۱- قوانین پایه یادگیری ۵۹

۲۶ ۳-۱- تدریس در حیطه‌های شناختی، عاطفی و روانی - حرکتی ۵۹

۳۲ ۴-۱- محیط و یادگیری اثربخش ۷۹

۳۳ ۵-۱- مهارت‌های تدریس اثربخش ۷۹

۳۵ ۶-۱- ویژگی‌های مربیان و مدرسان اثربخش ۸۲

۳۷ ۷-۱- مهارت‌های مدرسان «وب» ۸۹

۳۹ ۸-۱- تأملاتی برای مربیان درباره ویژگی‌های یادگیرنده بزرگسال ۶۵

۴۱ ۹-۱- هدف مهارت‌آموزی ۲۷

۴۱ ۱۰-۱- ارزیابی مهارت‌آموزی ۵۷

۴۲ ۱۱-۱- یادگیری «وب - محور» ۶۵

۹۷ ۱۲-۱- نکاتی درباره چگونگی استفاده از برگ‌های ۹۷

۴۵ برنامه‌ریزی و ارزیابی ۸۷

۴۷	۱-۱۳. چگونگی استفاده از فهرست سؤال‌ها (چک لیست)
۴۷	۱-۱۴. نتیجه‌گیری
۴۹	فصل دوم: یادگیری برخط: دیدگاه تاریخی
۵۰	۱-۲. سال‌های نخستین
۵۱	۲-۲. سال‌های اخیر
۵۱	برقراری حضور برخط
۵۲	سخنرانی‌های برخط
۵۶	۲-۳. سال‌های آینده
۵۷	تجربیات یادگیری چندبعدی
۵۸	۲-۴. نتیجه‌گیری
۵۹	فصل سوم: گذار از تدریس سنتی به تدریس برخط
۶۰	۳-۱. نقش نوظهور فناوری‌های یادگیری
۶۲	۳-۲. برقراری ارتباط درسی در تدریس برخط
۶۴	۳-۳. ارتباطات در تدریس برخط
۶۵	۳-۴. ترک تدریس سنتی به سوی تدریس برخط
۶۵	آماده‌سازی محتوای تدریس
۶۷	رهنمودهای اطلاعات مرتبط با شیوه عمل
۶۷	رهنمودهای اطلاعات مفهومی
۶۸	رهنمودهای اطلاعات مرجع
۶۸	رهنمودهای اطلاعات ترکیبی
۶۹	آماده‌سازی محیط یادگیری
۷۲	آماده‌سازی شرکت‌کنندگان
۷۵	۳-۵. خلاصه
۷۶	فصل چهارم: آسان‌سازی یادگیری برخط
۷۸	گام اول: پیامدهای آموزشی

۷۹	گام دوم: انتخاب فنون تدریس
۸۲	گام سوم: تشابه‌ها و تفاوت‌ها در تدریس برخط و سنتی
	بخش دوم: روش‌های عرضه محتوا
۸۵	فصل پنجم: عرضه محتوا: سخنرانی
۸۵	۵-۱. تعریف و مقدمه
۸۶	۵-۲. گام‌های اصلی شیوه عمل در اجرای سخنرانی
۸۸	گام اول: رئوس سخنرانی را فهرست کنید
۸۸	گام دوم: حفظ سادگی
۹۰	گام سوم: از روش گفت و گو استفاده کنید
۹۱	گام چهارم: در عرضه مطلب تنوع را رعایت کنید
۹۲	گام پنجم: شوق و شور نشان دهید
۹۲	گام ششم: از محتوا یک گام فراتر روید
۹۳	۵-۳. تنوع در سخنرانی
۹۳	چهارچوب سخنرانی
۹۴	مواد تصویری (مصور کردن)
۹۶	رسانه
۹۶	۵-۴. مزیت‌ها، ضعف‌ها، و محدودیت‌های سخنرانی
۹۷	مزیت‌های سخنرانی
۹۷	ضعف‌های سخنرانی
۹۸	محدودیت‌های سخنرانی
۹۸	۵-۸. خلاصه
۹۹	برگ برنامه‌ریزی سخنرانی
۱۰۰	برگ ارزیابی سخنرانی
۱۰۱	فصل ششم: عرضه محتوا: نمایش تجربی
۱۰۱	۶-۱. تعریف و مقدمه

۱۰۴	۲-۶. گام‌های اصلی شیوه عمل برای استفاده از نمایش تجربی
۱۰۵	گام اول: آماده‌سازی
۱۰۶	گام دوم: ارائه کردن
۱۰۷	گام سوم: به کار بردن
۱۰۸	گام چهارم: آزمودن و پی‌گیری
۱۰۸	۳-۶. تنوع در نمایش تجربی
۱۰۹	۴-۶. مزیت‌ها، ضعف‌ها و محدودیت‌های نمایش تجربی
۱۱۰	مزیت‌های نمایش تجربی
۱۱۱	ضعف‌های نمایش تجربی
۱۱۱	محدودیت‌های نمایش تجربی
۱۱۲	۵-۶. خلاصه
۱۱۳	برگ برنامه‌ریزی تدریس به روش نمایش تجربی
۱۱۴	برگ ارزیابی تدریس به روش نمایش تجربی
۱۱۵	فصل هفتم: عرضه محتوا: میزگرد
۱۱۵	۱-۷. تعریف و مقدمه
۱۱۶	۲-۷. گام‌های اصلی شیوه عمل برای استفاده از میزگرد
۱۱۷	۳-۷. تنوع در میزگرد
۱۱۸	۴-۷. استفاده مناسب از میزگرد، پیشنهادها و هشدارها
۱۱۹	۵-۷. مزیت‌ها، ضعف‌ها، محدودیت‌های میزگرد
۱۱۹	مزیت‌ها
۱۱۹	ضعف‌ها
۱۲۰	محدودیت‌های میزگرد
۱۲۰	۶-۷. خلاصه
۱۲۱	برگ برنامه‌ریزی میزگرد
۱۲۲	برگ ارزیابی میزگرد

بخش سوم: روش‌های تعاملی

۱۲۵	فصل هشتم: روش تعاملی: بحث گروهی
۱۲۵	۱-۸. تعریف و مقدمه
۱۲۸	۲-۸. گام‌های اصلی شیوه عمل در بحث گروهی
۱۲۸	گام اول: مقدمه
۱۳۱	گام دوم: هدایت بحث
۱۳۳	گام سوم: خلاصه نمودن بحث
۱۳۴	۳-۸. تنوع در بحث گروهی
۱۳۴	گروه‌های یادگیری مشارکتی (تعاونی)
۱۳۵	گروه‌های حل مسئله
۱۳۶	بررسی گروهی
۱۳۶	طوفان مغزی
۱۳۸	۴-۸. مزیت‌ها، ضعف‌ها و محدودیت‌های بحث گروهی
۱۳۸	مزیت‌ها
۱۳۸	ضعف‌ها
۱۳۹	محدودیت‌ها
۱۳۹	۵-۸. خلاصه
۱۴۰	برگ برنامه‌ریزی بحث گروهی
۱۴۱	برگ ارزیابی بحث گروهی
۱۴۲	فصل نهم: روش تعاملی: پرسشگری
۱۴۲	۱-۹. تعریف و مقدمه
۱۴۲	۲-۹. گام‌های اصلی شیوه عمل در روش تعاملی: پرسشگری
۱۴۴	مدرس-محور
۱۴۴	انواع پرسش‌های مدرس
۱۴۶	گام اول: برنامه‌ریزی سؤال‌ها
۱۴۷	گام دوم: عرضه سؤال‌ها

۱۴۸	گام سوم: واکنش نسبت به پاسخ‌های درست یا نیمه‌درست	۵۷۱
۱۴۹	گام چهارم: واکنش نسبت به پاسخ‌های نادرست	۵۷۱
۱۴۹	گام پنجم: واکنش نسبت به نبود پاسخ	۵۷۱
۱۰۷-۸-۱۰	۳-۹. گام‌های اصلی شیوه عمل در روش تعاملی: شیوه عمل	۵۷۱
۱۵۰	یادگیرنده - محور	۸۷۱
۱۵۱	۴-۹. تنوع روش پرورشگری مدرس - محور	۸۷۱
۱۵۱	حافظه‌ای - شناختی	۱۷۱
۱۵۲	همگرا	۳۷۱
۱۵۲	واگرا	۳۷۱
۱۵۲	ارزیابی‌کننده	۳۷۱
۱۵۳	استفاده‌های مناسب	۵۷۱
۱۵۶	۵-۹. تنوع روش پرورشگری یادگیرنده - محور	۹۷۱
۱۵۸	۶-۹. مزیت‌ها، ضعف‌ها و محدودیت‌های پرورشگری	۹۷۱
۱۵۸	مدرس - محور	۸۷۱
۱۵۸	مزیت‌ها	۸۷۱
۱۵۹	ضعف‌ها	۸۷۱
۱۵۹	محدودیت‌ها	۶۷۱
۱۶۰	۷-۹. مزیت‌ها، ضعف‌ها و محدودیت‌های پرورشگری	۶۷۱
۱۶۰	یادگیرنده - محور	۱۰۷۱
۱۶۰	مزیت‌ها	۱۷۱
۱۶۰	ضعف‌ها	۱۷۱
۱۶۱	محدودیت‌ها	۳۷۱
۱۶۱	۸-۹. خلاصه	۳۷۱
۱۶۳	برگ برنامه‌ریزی پرورشگری مدرس - محور	۶۷۱
۱۶۴	برگ ارزیابی پرورشگری مدرس - محور	۳۷۱
۱۶۵	برگ برنامه‌ریزی پرورشگری یادگیرنده - محور	۳۷۱
۱۶۶	برگ ارزیابی پرورشگری یادگیرنده - محور	۹۷۱

بخش چهارم: روش‌های کاربردی

۱۶۹	فصل دهم: روش کاربردی: ایفای نقش	۳۷۱
۱۶۹	۱-۱۰. تعریف و مقدمه	۳۷۱
۱۷۱	۱-۱۰. گام‌های اصلی شیوه عمل در استفاده از ایفای نقش	۳۷۱
۱۷۲	گام اول: برنامه‌ریزی	۵۶۱
۱۷۲	گام دوم: آماده‌سازی	۹۶۱
۱۷۴	گام سوم: به اجرا درآوردن	۷۶۱
۱۷۵	گام چهارم: بازیگری	۷۶۱
۱۷۶	گام پنجم: بحث	۷۶۱
۱۷۷	گام ششم: ارزیابی	۶۶۱
۱۷۷	۱-۱۰. تنوع در ایفای نقش	۱۰۷۱
۱۷۸	ایفای تک‌نقش	۲۰۲
۱۷۸	ایفای چند نقش	۲۰۲
۱۷۸	گردش نقش	۲۰۲
۱۸۰	۱-۱۰. مزیت‌ها، ضعف‌ها، و محدودیت‌های ایفای نقش	۲۰۲
۱۸۱	مزیت‌ها	۵۰۲
۱۸۲	ضعف‌ها	۶۰۲
۱۸۲	محدودیت‌ها	۷۰۲
۱۸۳	۱-۱۰. خلاصه	۶۰۲
۱۸۴	برگ برنامه‌ریزی ایفای نقش	۱۱۷۱
۱۸۵	برگ ارزیابی ایفای نقش	۱۱۷۱
۱۸۶	فصل یازدهم: روش کاربردی: مطالعه موردی	۳۷۱
۱۸۶	۱-۱۱. تعریف و مقدمه	۳۷۱
۱۸۷	۲-۱۱. گام‌های اصلی شیوه عمل در استفاده از مطالعه موردی	۳۷۱
۱۸۹	۳-۱۱. انواع مطالعه موردی	۳۷۱
۱۹۰	۴-۱۱. استفاده‌های مناسب، پیشنهادها و هشدارها	۳۷۱

۱۹۲	۵-۱۱. مزیت‌ها، ضعف‌ها و محدودیت‌های مطالعه موردی	
۱۹۲	مزیت‌ها	۶۹۱
۱۹۳	ضعف‌ها	۶۹۱
۱۹۳	محدودیت‌ها	۱۷۱
۱۹۳	۱۱-۶. خلاصه	۲۷۱
۱۹۵	برگ برنامه‌ریزی مطالعه موردی	۲۷۱
۱۹۶	برگ ارزیابی مطالعه موردی	۲۷۱
۱۹۷	فصل دوازدهم: روش کاربردی: شبیه‌سازی	۹۷۱
۱۹۷	۱۲-۱. تعریف و مقدمه	۷۷۱
۱۹۹	۱۲-۲. گام‌های اصلی شیوه عمل در استفاده از شبیه‌سازی	۷۷۱
۲۰۱	۱۲-۳. انواع روش‌های شبیه‌سازی	۸۷۱
۲۰۳	۱۲-۴. مزیت‌ها، ضعف‌ها و محدودیت‌های روش شبیه‌سازی	۸۷۱
۲۰۳	مزیت‌ها	۸۷۱
۲۰۴	ضعف‌ها	۸۷۱
۲۰۴	محدودیت‌ها	۱۸۱
۲۰۵	۱۲-۵. خلاصه	۲۸۱
۲۰۶	برگ برنامه‌ریزی شبیه‌سازی	۲۸۱
۲۰۷	برگ ارزیابی شبیه‌سازی	۲۸۱
۲۰۹	منابع	۲۸۱
۲۱۷	معادل برخی واژه‌ها	۵۸۱
۲۱۹	نمایه	۹۸۱

توانا بود هر که دانا بود
ز دانش دل پیر برنا بود

فردوسی

پیشگفتار مترجمان

دانش و دانایی در سرزمین‌های گوناگون از دیرزمان، پیوسته مورد جست‌وجوی اقوام و ملل بوده است. اما امروز، در نخستین دهه از هزاره سوم میلادی، دانش یک عامل راهبردی برای موفقیت فرد، سازمان و جامعه به‌شمار می‌رود، و تنها منبعی است که ارزش آن در کاربرد آن است. از این‌رو، ساختن دانش و تولید و مصرف آن محور توسعه انسانی، توسعه پایدار و جامعه دانش-محور قرار گرفته است.

با گذار از جامعه صنعتی به جامعه اطلاعاتی، ساختن جامعه دانش-محور^۱ امکان‌پذیر شده است. آخرین یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهد که یادگیری کلید ورود به جامعه دانش-محور است.^۲ از طریق یادگیری هر فردی قادر به ساختن دانش و تولید آن است.^۳ در عصر حاضر

۱. جامعه دانایی-محور (knowledge-based society)
 ۲. Bransford, J. D. et al (2001). *How People Learn: Brain, Mind, Experience, and School*. Washington, D. C.: National Academy Press
<http://www.nap.edu>
 ۳. دلور، ژاک و همکاران (۱۹۹۷). یادگیری گنج درون (گزارش کمیسیون بین‌المللی ←

به یاری فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT)^۱ می‌توان یادگیری را تسهیل کرد و امکان ساختن دانش را برای عدهٔ بیشتری از افراد جامعه فراهم آورد.

اما، به رغم خوش بینی دیدگاه یاد شده، شکل‌گیری جامعهٔ دانش-محور با سه چالش عمده، به شرح زیر، روبه‌رو است:^۲

۱. فاصلهٔ دیجیتالی^۳، که در صورت عدم پیشگیری به موقع و چاره‌جویی زیربنایی و حقوقی برای کاهش آن در جامعه، فاصله میان کانون (آنان که با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات دانش می‌سازند) و پیرامون (آنان که تنها مصرف‌کننده هستند و امکان ساختن دانش برای عرضه در بازار جهانی را نیافته‌اند) افزایش خواهد یافت.

۲. تضمین جریان آزاد داده‌ها و اطلاعات و برابری دسترسی به فناوری اطلاعات و دانش.

۳. دستیابی به توافق جمعی در مقیاس بین‌المللی برای تدوین هنجارها، اصول و استانداردها به منظور حفظ ارزش‌های اخلاقی و پاسداری از شأن و کرامت انسان.

در واکنش به چالش‌های یاد شده، طی سال‌های اخیر، تغییرات قابل توجهی در فرایندهای یاددهی-یادگیری رخ داده است. از این جمله می‌توان به تأکیدهای زیر اشاره کرد:

- از تدریس به یادگیری

- از یادگیری سطحی به یادگیری عمقی

- از به حافظه سپردن و تکرار و رویدادها به کاربرد، تحلیل، ارزشیابی و سازماندهی عناصر در قالب یا ساختاری نو

→ آموزش و پرورش برای قرن بیست و یکم به یونسکو، ترجمهٔ دفتر همکاری‌های علمی و بین‌المللی (۱۳۷۶)، تهران: وزارت آموزش و پرورش.

1. Information and Communication Technology
2. United National Development Program (UND), (2000). *Millennium Developmental Goals*, New York; UNDP.
3. digital divide

- از یادگیری «طوطی وار» مطالب به یادگیری درک و به کار بستن مفاهیم، شیوه‌ها و اصول

- از یادگیری آموزشگاهی ماده‌های درسی جدا از هم به یادگیری مداوم میان رشته‌ای

- از تمرکز بر دروندادهای نظام آموزشی به تمرکز بر عملکرد و پیامدهای نظام آموزشی.

کاربرد فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات در نظام‌های آموزشی موجب می‌شود که تغییرات یاد شده را با سهولت بیشتری بتوان پذیرا شد. یکی از کاربردهای فناوری‌های یاد شده یادگیری الکترونیکی (e-learning) است. کتاب حاضر («به سوی یادگیری برخط (الکترونیکی)») این کاربرد را بیان می‌کند.

انگیزهٔ ترجمهٔ کتاب یاد شده، گام برداشتن جهت فراهم ساختن مقدمات لازم برای درک مشترک میان کلیهٔ بازیگران آموزشی اعم از سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان، کارشناسان، مدرسان، معلمان و سایر افراد ذی‌ربط، ذی‌نفع و ذی‌علاقه نسبت به تحول مفهوم یادگیری در عصر اطلاعات و ارتباطات است.

با توجه به مطالب فوق، در این جا به چند نکتهٔ ضروری اشاره می‌کنیم، از این جمله تحولی که در مفهوم یادگیری رخ داده است. این تحول با گذار از دیدگاه رفتارگرایی (behaviourism) به دیدگاه سازاگرایی (constructivism) در دهه‌های اخیر شکل یافته و برای بهبود فرایند یاددهی-یادگیری مورد تأکید جهانی قرار گرفته است. همچنین، یافته‌های پژوهشی نو در علم یادگیری و علوم شناختی در پاسخ به این سؤال که «چگونه انسان‌ها یاد می‌گیرند؟» به کارکردهای ذهن در یادگیری عمقی و ساختن دانش در درون یادگیرنده دلالت دارد.^۱ از این دیدگاه، یادگیری فرایندی است که طی آن فرد به بازنمایی‌های ذهنی خود بهبودی می‌بخشد.

1. Bransford, et al. (2001). *How People Learn*:...